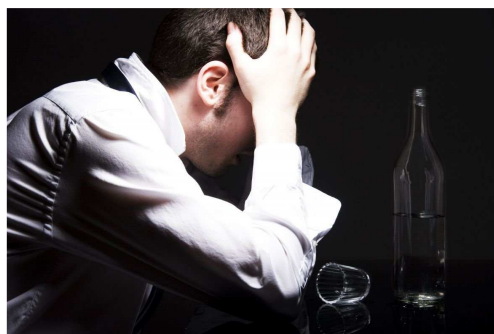

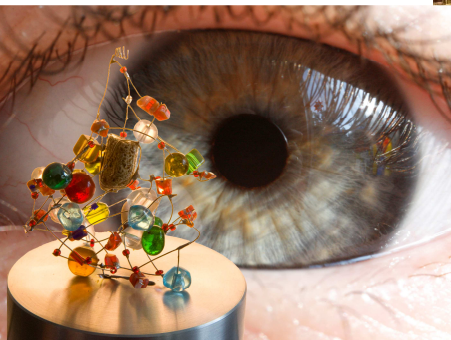
Mýty z literárního pokladu Latinské Ameriky...

Pokud se člověku hroutí jeho svět, víra, ztrácí pocit jistoty a bezpečí, přicházejí těžké chvíle. Otřesy v základech jsou důvodem proč lidé těžko mění své názory, filosofii i postoj k životu.

Připustíme-li, že může existovat i něco, co nelze změřit, dostatečně prověřit, či co přesahuje naše rozumové poznání, zbude nám prostor pro hledání Boha, nebo pro oblibitní „něco asi nad námi je“.

Přírodu poznáváme rozumem či smysly. Sem patří pozorování či experimentální metody. Zkušenosti s duchovním světem, který přesahuje naše skromné možnosti, „zkoumáme“ vírou, která pochází ze slyšení Božího slova. Bůh mluví skrze různé způsoby, základním a nejspolehlivějším vodítkem je Bible, z níž skrze působení Ducha Svatého zaznívá Boží slovo. Jen takto se můžeme chránit před extrémem – přesvědčením, že nic nepoznatelného není na jedné straně a „sednutí na lep“ (skrytému) okultnímu duchovnu na druhé straně.

Kněží (a mágové) byli zpravidla nejvdělanější vrstvou společnosti, byli uznáváni jako „mudrci“, „vědoucí“ a jako strážci velkých pravd či skrytých tajemství. V kombinaci s kulturním folklórem, zvyky, náboženskými obřady či (mystickými) rituály přemáhalo běžného člověka ujištění, že předkládané odpovědi a vysvětlení skutečnosti jsou pravá, neměnná a v souladu s božskou pravdou. Dnes se takto slepě věří vědcům.

Kupec z Orientu

Díky mezinárodnímu obchodu docházelo k míšení kulturních tradic a přicházely pochybnosti o pravdivosti mýtů.

Obchodní karavana Nabatejců na území dnešního Jordánska.

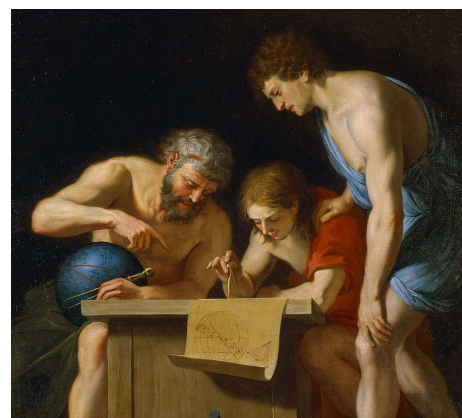
Starověká přístavní města bohatla z námořního obchodu, rostla životní úroveň, lidé toužili po luxusu, rozvíjela se kultura i věda.

Zkoumání původu přírody, vztahy čtyř živlů se staly základem bádání prvních vědců.

Pozůstatky Núbijského chrámu svědčí, že „kulisy se mění“, ale lidé zůstávají stejní. Jen nehledají ve starobylém mýtu, ale v rozumu..

Alegorie astronomického výzkumu starých Řeků (Jacques Stella, 17. stol.)

Chrám Mayů – dnes spíše pro turisty.

Důsledkem mýtu a navazujícího náboženského kontextu mohl člověk tehdy i nyní plně prožívat pocit jistoty a bezpečí, vnímal, že „všechno je tak, jak má být“ a uprostřed podobně smýšlejícího kmene či národa je „doma“. Nepotřebuje se dále ptát... Proto nevzniká potřeba mytologií rozumovými argumenty více vysvětlovat, dokladat důkazy přesnosti a pravdivosti nebo ji jinak vědecky ověřovat. Mýtus je pro mytologicky vnímajícího člověka dogmatem, pravdou, které věří a přijímá ji.

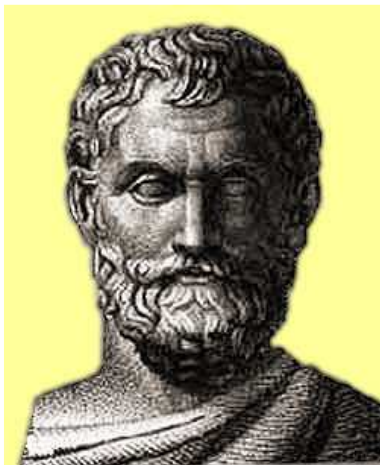

Odpradávná naši přítomnost obestírá rouška tajemství. Tajemné a nevyzpytatelné zákonitosti čas od času zasahují do našeho života, ne tak zjevně, abychom je mohli zkoumat rozumem, ale ne tak skrytě, abychom o nich nevěděli... A vznikají otázky.

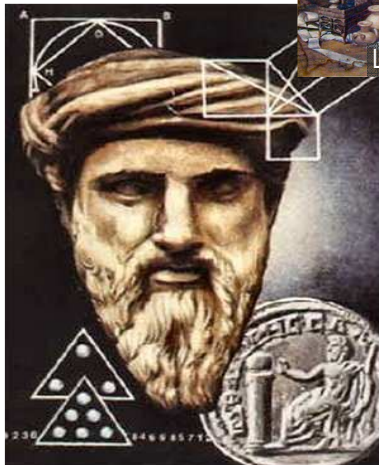
Dnes lidé dají více na to, co se zdá být fungující, než by si lámali hlavu s hledáním celé pravdy. Např. horoskopy nabízejí odpovědi, ale zůstává otázka, odkud tyto informace pramení? Jaká moc stojí v pozadí a jaký je její cíl? Proč je Bůh Bible tak striktně proti všem formám magie či věštění?

Písmo nás nenechává na pochybách: Není duchovní vakkum, bud máme vztah s Bohem a necháme se vést Jeho Slovem, nebo nejrůznějšími způsoby vstupujeme pod moc té druhé strany. Nezáleží pak na tom, zda přímo v náboženských rituálech, „nevinou hrou“, nebo v iluzi nezávislosti a soběstačnosti rozumu. To člověka odděluje od původce života a oddělení je podle Bible podstatou smrti.

Mýtičtí bohové jsou podle Bible duchovními bytostmi, které označuje jako démony a na rozdíl od antiky, která některé považuje za dobré a jiné za zlé, Bible odhaluje veškeré démony jako zlé. Nejde o to, „co dělají“, ale „kým jsou“. Proto Bible varuje před okultismem. Umělecké ztvárnění mýtu je pak zcela vedlejší.

Thales z Miletu (asi 624 – 548 př.n.l.) patří k prvním myslitelům, kteří se nespokojili s mýty, pokládali si otázky po smyslu života a hledali „vědeckou“ pravdu o původu přírody. Zde začíná řecká filosofie.

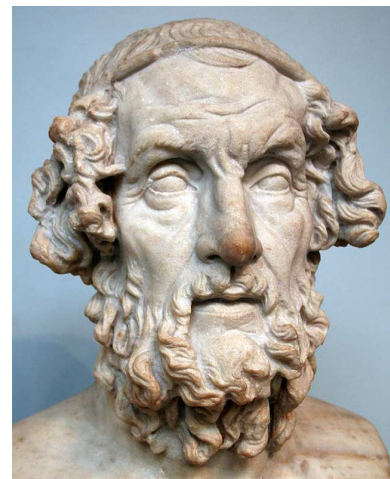

Pythagoras ze Samu (asi 570 – 510 př.n.l.) je díky své mystice čísel příkladem spojení „vědy a duchovna“. Jeho učení bylo tajné, navazující na egyptskou magii, hledal věčnou nesmrtelnost duše.

Lékařská věda ve starém Egyptě v praxi.

Věda se sice snažila oprostit od všeho „nimoracionálního“, co nešlo zkoumat pozorováním či ověřit experimentem, ale stále ještě dlouhá staletí byla proscena pověrami a mýty. Ani dnes nelze říci, že fakta zvítězila nad vírou.

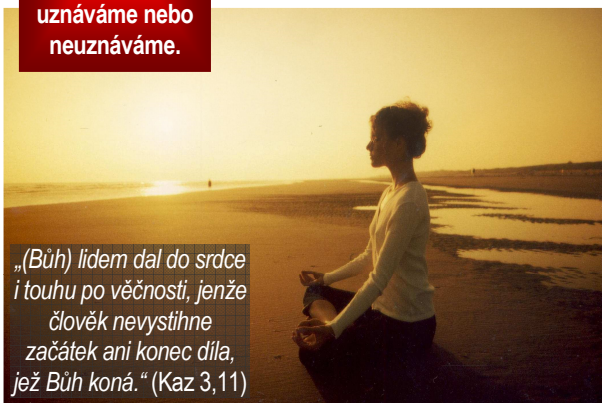

Řekové vděčí za svou mytologii Homérovi, který přispěl k jejímu sepsání a systematizování.

Jsou věci s nimiž není radno si zahrávat, je nezbytné tak žít. I granát se může do určité chvíle naivním dětem zdát jako neškodná hračka...

Tak jako platí přírodní zákony, ať už je známe nebo neznáme, platí i duchovní zákony, ať už je uznáváme nebo neuznáváme.

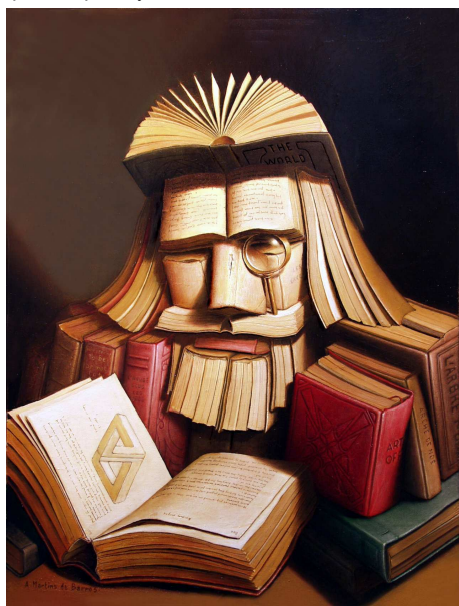

„(Bůh) lidem dal do srdce i touhu po věčnosti, jenže člověk nevystihne začátek ani konec díla, jež Bůh koná.“ (Kaz 3,11)

Lidé vnímají, že rozum není všechno, a hledají duchovní rozměr života. Bůh stvořil člověka s touhou po vztahu s Ním, se Stvořitelem, ale je na člověku, zda se rozhodne hledat Boha, nebo se chytí podbízených náhražek, ty „působí“ ale nevedou k životu a pravdě.

Kolik „nevinné“ zábavy je dnes přímo či nepřímo propojeno s mytologií, mystickou symbolikou, magií nebo má skryvané okultní pozadí – to nezávisle na následcích...

Vzdělanost je užitečná, pokud stojí na pevném základě, má smysluplný směr a světo na cestu. „Úcta k Hospodinu je klíčem k moudrosti! Všichni, kdo to plní jsou velmi rozumní.“ (Ž 111,10)

Někdo by řekl, že zábava je zábava a srovnávat Oscara s modlami starých národů je hloupé. Jiný se nad duchovním pozadím zábavního průmyslu zamyslí a spatří všechny podstatné rysy kultu...

04 Mytologie a formování světonázoru

Od počátku lidských dějin je hlubší pohled na svět kolem nás považován za znak moudrosti. Moudří lidé (mudrcové) si jak ve starověkém Egyptě, Babylóně či Řecku, tak i dnes více všimají lidí, příležitostí nebo věcí, které ti ostatní přehlíží jako samozřejmé. Přemýšlejí o nich, aby se poučili a získali nové znalosti či dovednosti. Pokládají si otázky a hledají odpovědi. Z tohoto základu během staletí vyrůstala nejprve lidová moudrost, pak kultura či vzdělanost jednotlivých národů.

Zpočátku vznikala přísloví a pranostiky, předávaly se ústně z generace na generaci. Později byly zapsány a tvořily velmi ceněné bohatství tehdejších kultur. Lidé v nich měli a mnohde dodnes mají vodítko jak pro život, tak např. pro zemědělské úkony – srozumitelnou a dobře zapamatovatelnou formou (i ve verších) uchovávali nabyté zkušenosti.

Vrcholem starobylé „lidové moudrosti“ se ve starověku staly mýty. Shmovaly poznání obyvatelstva, z nich vycházelo náboženství, jež tvořilo společenský i kulturní základ národa. Mýtus je příběh, vypravování, které má za úkol poskytovat odpovědi na „filosofické“ i „každodenní“ otázky, zprostředkovávat zkušenosti předků, odhalovat tajemství. Známe mýty o původu i konci světa, o vzniku člověka, o nadpřirozených (duchovních) bytostech, o principech a věčných zákonech, které náš svět ovládají, ať již si to připouštíme či nikoliv.

Mytologie ale nejsou jen pohádkové či dávnověké příběhy. Mýty kromě sbírky lidových moudrostí a zkušeností právě obsahují duchovní pozadí běžného života, ukazují na silné okultní pozadí národů, odkrývají nám rituály a modloslužbu kultů za nimiž stáli „bohové“, jimž lidé patřili. Apoštol Pavel píše: „...to, co pohané obětují, obětují démonům, a ne Bohu. Nechci, abyste vešli ve společenství s démony...“ (1K 10,20) Není podstatné, jak hezky náboženství příp. bohyně moudrosti či lásky a míru na pohled vypadá. Písmo zjevuje podstatu kultu a tou je smrt.

Pozor! Nelze jen mávnout rukou se slovy, že to už je dávno. Stále platí: „Co se člověka zmocní, tím je zotročen.“ (2P 2,19) I my dnes si musíme dávat dobrý pozor – řada mýtů je stále živá a mocnosti v pozadí skrytě a rafinovaně působí. Dnes již sice lidé nepotřebují antické „kulisy“, jsou moderní, ale stále stejně upadají pod moc démonů, kteří jen používají moderní maskování, jako v minulosti a zůstávají v jejich otroctví. Člověk si vůbec nemusí uvědomovat hlubší dosah svých činů, na něž moc v pozadí čeká.

Mytologie je dodnes součástí naší kultury, nacházíme ji nejen v nejružnějších náboženstvích či vírách, ale i v symbolech, zvycích, výtvarném či filmovém umění nebo ve fantasy literatuře. Také různé tradice, rituály, pořekadla či pověry, jejichž původ a pozadí už třeba ani neznáme, jsou mezi námi dost rozšířeny. Duchovní svět, ač skrytě, nás nenechává na pokoji, pravdou však zůstává, že se lidé v jeho hodnocení různí. Nejde však o to, co si myslíme my, lidé, ale co je pravda. Pokud nosím duchovní symboliku, prohlašuji před duchovním světem určitá vyznání, která přímo ovlivňují můj život. Jestli tomu nevěřím, nebo si myslím, že to je jen dekorace či hra, není vůbec podstatné. Otrávené jídlo se také jeví lákavě, jeho libá vůně má lákat, ale pravdou je, že jeho záměrem je plodit smrt.

Naše skutky, chování vypovídají o tom, čemu opravdu bytostně věříme. Naše rozumová vysvětlení, předsevzetí a filosofické názory či etické postoje náš život jen do jisté míry usměrňují, mohou ale být jen prázdnou proklamací. Občas člověk ví, co je správné, ale „nemůže si pomoci...“ a nežije tak.

Naše víra (ať v Boha Bible nebo v humanismus, vědu, ateismus či jiný –ismus) zapadá do kontextu některého ze světonázorů. Dnes je rozšířená víra v rozum a vědu, mnozí lidé v rozhovorech přiznávají, že je tento pohled pro ně „pravděpodobnější“ než Bible, kterou považují za sbírku

mýtů. Počátek tohoto světonázoru hledejme ve starém Řecku u zrodu filosofie a vědy na přelomu 7. a 6. stol. př.n.l.

Silící řecké městské státy v té době zakládají po celém středomoří své obchodní kolonie. Význam mateřských měst, jejich moc a bohatství rychle roste. S nárůstem bohatství měst roste též životní úroveň občanů, kteří již nejsou odkázáni na lopotnou zemědělskou či řemeslnou dřinu, ale mohou se věnovat jak cestování, vzdělávání, tak politice či kultuře. Majetní lidé studují v cizině, poznávají „jiné světy“. Zvyšuje se poptávka po exotickém a luxusním zboží z orientu (Egypt, Babylónie, Persie) i po vzácných umělecky zpracovaných předmětech. Spolu se zbožím a obchodníky se do řeckého podvědomí dostává oblíbené cizokrajné umění i rozličné nauky.

V řeckých městech vedle sebe žijí lidé z nejružnějších zemí a kulturních prostředí. Ačkoli byl řecký jazyk pro cizince v řeckém prostředí běžným prostředkem komunikace, řecká kultura a autorita řecké mytologie jimi už běžně přijímána nebyla. Je přirozené, že si každý národ ponechá svůj (mytologický) pohled na svět. V konfliktu se tak ocitají (pro Řeky) nové vlivy i názory a domácí mytologický výklad světa, na němž byla postavena jak tradiční rodová společnost, tak i politická soudržnost jednotlivých (samostatných, suverénních) řeckých městských států.

Názorové střety vedly ke vzájemnému zpochybňování mytologických tradic. Nevratně klesala důvěra v Homéra či Hésioda, jejichž díla shmovala a systematizovala po staletí uznávané mytologické výklady Řeků o původu světa a bohů či o údělu člověka. To mělo dalekosáhlé důsledky. Lidé nebyli zvyklí ptát se: „Je ten příběh pravdivý? Stalo se to tak?“ Zde důvěrovali autoritám. Mistrovství ale dosahovali v otázkách typu: „Proč se to přihodilo? Jaké mělo určité rozhodnutí důsledky?“

Proto se řečtí myslitelé s takovou naléhavostí rozhodli hledat nové odpovědi na palčivé otázky po původu, smyslu a pravidlech života. Proto vynikli ti, kteří upřednostňovali rozum před mytologií (tu buď kritizovali nebo rovnou odmítali). Moderní se stala čistě rozumová úvaha podložená ověřitelnými argumenty. Když se na počátku 6. stol. př. n. l. athénský vládce Peisistratos pokoušel znovu upevnit Homérovu autoritu, již neuspěl. Strážlivá rozumová analýza a vlastní zkoumání přírody a jejího fungování nadobro zvítězila.

Nová společnost měla i nové potřeby, nedalo se vystačit se starobylými postupy primitivního zemědělství. Všeho bylo potřeba více a rychleji. I to je důvodem, proč se záhy ze společného základu filosofie vydělily – matematika, astronomie, lékařství... , proč se rozvíjely přírodní vědy. Podobně jako dnes.

Pokud lidé odmítají Bibli, skrze níž působením Božího Ducha zní Boží slovo, zbudou jim jen dva směry, kterými jít: „Přidržím se svého rozumu a budu žít jen podle toho, co je můj mozek schopný pochopit. Co mé rozumové možnosti přesahuje, na co není „vědecká metoda zkoumání“, buď zavrhnou rovnou (pro jistotu) nebo to budu považovat za racionálně nedoložitelný mýtus.“ Rozum je dobrý sluha, ale špatný pán, který nevzdá čest Bohu ani mu nebude vděčný, ale zavede mysl do marnosti a na scestí, kde se člověk ocitne ve tmě. Tvrdí, že je moudrý, ale upadl do bláznovství. (Viz Ř 1,21–22). Druhou cestou je: „Doplním svůj rozum o hledání duchovního rozměru, všechny cesty přece vedou k tomu božskému Něčemu.“ Ano, vedou, ale není to Bůh Bible! Pozor, bez setrvání na Bibli není šance ubránit se mistrovským náhražkám Božího plánu v podání těch stejných mocností, které ovládaly staré národy – moderní „mytologií“ je nejen mírumilovné náboženství či východní nauky, ale i kult krásy těla, rostoucího bohatství, všudypřítomné zábavy, pohodlného života v konzumní masové společnosti... ale také víry v sebe sama, v moc lidského rozumu a vědeckou racionalitu.

Tak co je potom mytologií? Bible nebo vědecké světonázory?